

Oponentský posudek diplomové práce Bc. Kristýny Baštové: *Literární podoby měst: Paříž a Praha*

Předně oceňuji odvalu, s níž se diplomantka rozhodla uchopit námět tolikrát a tak významně zpracovaný: podobu a pojetí dvou hlavních a literárně výsostných měst, jejichž reprezentace mohou aspirovat na takřka samostatnou kapitolu v příslušných literárních dějinách nebo v obecné poetice prostoru. (Dovolím si připomenout, že i v rámci našeho Ústavu byl v r. 2011 obhájen „doctorat en cotutelle“ s objemnou dis. prací K. Matysové na podobné téma zobrazení Paříže a Prahy, městské krajiny a s ní spjatých charakteristických figur chodce, flanéra /ale i zevlouna, povaleče, hejska apod./ u Baudelaira, Nerval, Apollinaira, dále Vrchlického, Karáska, K. Tomana, surrealistů, Skupiny 42 aj.) Stěžejním, dokonce rozhodujícím nebo v různém slova smyslu fatálním prostorem je pro moderní existenci město, tím spíše pro individualitu, osobnost, jež právě tady může rozvíjet svůj talent, prosazovat své ambice, usilovat o společenský úspěch. Zdá se, že „nová mytologie“ města i s jeho fundamentální ambivalencí prostoru na jedné straně nových příležitostí, nadějí, fascinací a oproti tomu úzkostných hledání a zápasů, vizí a neuróz, pádů i apokalyps počíná Balzakovými romány, v nichž reálno Paříže a společnosti proměněné epickou imaginací ukazuje své netušené, až fantastické stránky.

Ve své práci kol. Baštová považovala za nutné nejprve představit starší reprezentace měst a tím i vytvořit spolu s určením kontinuit nebo diskontinuit pojetí a zobrazení, modelů a příkladů ideový a obrazový podklad či východisko pro následující analýzy, i když se tato stručná „genealogie“ neobejde bez zjednodušení (např. s. 11: protiklad města a venkova v romantismu pod egidou J. J. Rousseaua – spíše ovšem rousseauismu) nebo diskutabilních interpretací, a to i tam, kde se autorka opírá o autority (např. K. Stierle, s. 12: Balzac a jeho „sociologické“ znázornění velkoměsta; dále s. 20 – nemáme tu co do činění spíše s žánrem dobově rozšířených a příznačných literárních fyziologií než s „fyziognomií“?). Nepominutelnou oporou, častokrát přímo vodítkem jsou vzhledem k obrazům města takřka kanoničtí zahraniční autoři, předně W. Benjamin, K. Stierle (*Pariser Prismen*), R. Chambers, Ch. Norberg-Schulz, G. Bachelard, z našich pak D. Hodrová, V. Macura, R. Grebeníčková aj., analyzující znaky městského prostoru, jeho významové konfigurace, symboly a mýty. S jejich přispěním (na okraj podotýkám, že když na ně diplomantka odkazuje, není někdy v jejím textu zřejmé, zda cituje, parafrázuje nebo samostatně rozvíjí jejich podněty) kol. Baštová také strukturuje oddíl „Teoretická část“, kde využívá, krom jiných (Foucaultovy heterotopie), rovněž koncepcí tartuské sémiotiky nebo antropologa M. Augé (tzv. prostory „non-lieux“). – Tak jako předchozí, i tato část svědčí o velké obeznamenosti s teoretickou literaturou a schopnosti s ní účelně a pertinentně pracovat.

Jádrem práce Kristýny Baštové je ovšem „Interpretační část“ se zřetelně komparativními aspekty, v níž mají ústřední postavení Baudelairovy a Weinerovy texty, provázené průběžnými přesahy k jiným autorům i komentáři k některým závažným interpretacím (mimo výše zmíněné např. interpretace G. Simmela, Y. Bonnefoye), případně rozvíjením jejich impulzů. Bylo by sice možné se u některých sekvencí a pojmů ještě zastavit, resp. je prohlubovat – třeba koncept šoku (viz Benjamin s. 46 – lze tu spatřovat též návaznost na estetiku šoku tzv. frenetické školy, již se Baudelaire inspiroval) či modernosti v baudelairovské estetice (viz několik Baudelairových pokusů o definici modernosti); přesto je však v práci nesporný přínos detailního, pozorného čtení a jemných analýz či interpretací, které ústí v povětšinou přesvědčivé a kultivované formulace. A to se snad ještě více týká části věnované R. Weinerovi, jeho obrazům Prahy i Paříže, jeho interiérům a heterotopickým prostorům nebo reprezentacím maloměsta. Zejména tady kol. Baštová míří pronikavě k hlavním osám i modalitám Weinerovy poetiky, k jejím formám a významům.

Co se týče „ontologie“ interiéru-pokoje a jeho částí spjatých s existencí subjektu, chci pouze upozornit na archetypální a sternovský „text pokoje“, *Voyage autour de ma chambre* (1794) Xaviera de Maistre. – Na s. 78 diplomantka připomíná Weinerovu povídku *Valná hromada*. Tuto fantastickou prostorovou kompozici či koláž z napůl absurdních, napůl věrohodných kulís (Weinerovy jazykové hry), kontrastujících s neotřesitelným i parodovaným „bytím“ českého maloměsta, považuji za Weinerův nejpozoruhodnější příspěvek k reprezentaci maloměsta.

Diplomovou práci Bc. Kristýny Baštové pro její kvality plně doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit známkou „výborně“.

V Praze 22. 8. 2017

prof. PhDr. Zdeněk Hrbata, CSc.